

OVERSÆTTELSE

Det Universelle Retfærdighedens Hus
Bahá'í Verdenscentret

April 2002

TIL VERDENS RELIGIØSE LEDERE

Den varige arv fra det tyvende århundrede er, at den tvang verdens folk til at begynde at se sig selv som medlemmer af én menneskeslægt og jorden som den slægts fælles hjemland. På trods af den fortsatte konflikt og vold, som formørker horisonten, viger fordomme, som engang syntes at være uløseligt forbundet med menneskets natur, overalt. Sammen med dem forsvinder barrierer, som længe opdelt menneskets familie i et Babel af usammenhængende identiteter af kulturel, etnisk og national oprindelse. At en så fundamental forandring kunne forekomme på så kort en periode i historisk tidsperspektiv – praktisk talt fra den ene dag til den anden – giver en antydning af, hvor store mulighederne er for fremtiden.

Tragisk nok optræder organiseret religion, som netop eksisterer for at tjene broderskab og fred, alt for ofte som en af de største forhindringer på vejen. For at anføre et særligt smerteligt faktum, har den længe givet fanatisme et skær af troværdighed. Vi føler ansvar, som det ledende råd for en af verdens religioner, for at opmuntre til alvorlige overvejelser over den udfordring, som dette frembyder for religiøst lederskab. Både emnet og omstændighederne, som det giver anledning til, kræver at vi taler frit. Vi har tillid til, at den fælles tjeneste for det guddommelige vil sikre, at det, vi siger, vil blive modtaget i den samme ånd af goodwill, som det bliver fremsat.

Emnet kommer skarpt i fokus, når man overvejer, hvad der er opnået på andre områder. Bortset fra isolerede undtagelser blev kvinder i fortiden betragtet som en mindreværdig skabning, deres natur omringet fra alle sider af overtro, de blev nægtet muligheden for at give udtryk for menneskeåndens potentialer og forvist til den rolle at tjene mændenes behov. Det er givet, at der er mange samfund, hvor sådanne forhold varer ved og endog bliver fanatisk forsvaret. På den globale diskurs' niveau har imidlertid konceptet om lighed mellem kønnene for alle praktiske formål nu opnået styrke som et universelt accepteret princip. Det nyder lige stor anseelse i såvel det meste af det akademiske samfund som i informationsmedierne. Så basalt har meningsskiftet været, at eksponenterne for den mandlige overhøjhed må se efter støtte i periferien af den ansvarlige opinion.

Nationalismens betrængte bataljoner står over for en lignende skæbne. Med hver kommende krise i verdens anliggender bliver det lettere for borgeren at skelne mellem at nære en kærlighed til landet, som beriger ens liv og det at underkaste sig betændt retorik, der er beregnet på at provokere had og frygt for andre. Selv hvor

det er formålstjenligt at deltage i kendte nationalistiske ritualer, er den offentlige reaktion lige så ofte markeret ved følelser af forlegenhed, som det var ved stærke overbevisninger og klar entusiasme i tidligere tider. Effekten er blevet bestyrket gennem den restrukturering som stadig finder sted i den internationale orden. Lige meget hvilke skavanker, som De forende Nationers system har i sin nuværende form, og uanset hvor handikappet dens evne til at foretage en kollektiv militær aktion mod aggressioner, kan ingen tage fejl af det faktum, at det absolutte nationale herredømmes fetich er på vej til at blive udryddet.

Racemæssige og etniske fordomme har undergået en lignende summarisk behandling af historiske processer, der ikke har tålmodighed med sådanne ubegrundede påstande. Her er afvisning af fortiden blevet særligt afgørende. Racisme er nu plettet af sin forbindelse med det tyvende århundredes rædsler i en grad, så den har fået karakter af en åndelig sygdom. Medens de overlever som en social holdning i mange dele af verden – og som en skamplet i livet hos en betydelig del af menneskeheden – er racefordomme blevet så universelt fordømt i princippet, at ingen gruppe af mennesker mere sikkert kan tillade sig at identificere sig med dem.

Det er ikke således, at en mørk fortid er blevet slettet, og en ny verden af lys pludseligt er blevet født. Et stort antal mennesker fortsætter med at lide under effekten af indgroede fordomme om etnicitet, køn, nationer, kaster og klasser. Der er alle tegn på, at sådanne uretfærdigheder vil fortsætte, medens de institutioner og standarder som menneskeheden udtænker kun langsomt bliver bemyndiget til at bygge en ny orden af relationer og give de undertrykte lindring. Pointen er, at en tærskel er blevet overtrådt, fra hvilken der ikke er nogen troværdig mulighed for at gå tilbage. Fundamentale principper er blevet identificeret, artikuleret, tildelt bred offentlig omtale og bliver efterhånden givet konkret form i institutioner, der er i stand til at pålægge dem i den offentlige adfærd. Der er ingen tvivl om, at uanset hvor meget kampen bliver trukket i langdrag og hvor smertefuld den end er, så vil resultatet blive en revolutionerende ændring af relationerne blandt alle mennesker på græsrodsniveau.

*

Da det tyvende århundrede indledtes, syntes den fordom, som mest indlysende skulle bukke under over for forandringens kræfter at være den religiøse. I Vesten gik den videnskabelige fremgang hårdt ud over nogle af de centrale søjler i sekterisk eksklusivitet. I sammenhæng med den omdannelse som finder sted i menneskeslægtens opfattelse af sig selv, syntes den mest lovende religiøse udvikling at være den mellemreligiøse bevægelse. I 1893 overraskede the World's Columbian Exposition selv sine mest ambitiøse organisatorer ved at oprette det berømte "Religionernes Parlament", en vision om åndelig og moralsk konsensus der fængslede offentlighedens fantasi på alle kontinenter og lykkedes at overskygge selv de videnskabelige, teknologiske og kommercielle undere, som udstillingen fejrede.

Kort sagt syntes ældgamle mure at være faldet. For indflydelsesrige tænkere på det religiøse område, forekom forsamlingen enestående, ”uden sidestykke i verdens historie”. Parlamentet havde, sagde dets fremstående hovedorganisator, ”befriet verden fra bigotteri”. Et fantasifuldt lederskab, blev det tillidsfuldt forudsagt, ville gribe muligheden og i jordens længe opdelt religiøse menigheder vække en broderskabets ånd, som kunne give det nødvendige moralske fundament til den nye velstands og fremgangs verden.

Således opmuntret fik de mellemreligiøse bevægelser af enhver art rødder og blomstrede. En omfattende litteratur på mange sprog præsenterede for en stadig større offentlighed, troende såvel som ikke-troende, læresætningerne i alle større trosretninger, en interesse som efterhånden blev antaget af radio, tv, film og til slut internettet. Institutioner for højere uddannelse igangsatte programmer for studiet af sammenlignende religion. Ved afslutningen af århundredet blev mellemreligiøs andagt, som havde været utænkeligt blot nogle få årtier inden, almindeligt.

Desværre er det klart, at disse initiativer savner både intellektuel sammenhæng og åndeligt engagement. I modsætning til de foreningsprocesser der er ved at omdanne resten af menneskehedens indbyrdes forhold, er der stadig modstand mod idéen om, at alle verdens store religioner er ligeværdige af natur og oprindelse, fra den sekteriske tankegangs forskansede mønstre. Fremgangen i racemæssig integration er en udvikling, der ikke blot er et udtryk for sentimentalitet eller strategi, men udspringer af anerkendelsen af, at jordens folk udgør én enkelt art, hvis mange variationer ikke selv giver nogen fordel eller påtvinger menneskeslægtens individuelle medlemmer noget handicap. Ligeså har kvindernes frigørelse medført viljen i både samfundets institutioner og i den folkelige opinion til at anerkende, at der ikke er nogen acceptable grunde til – biologiske, sociale eller moralske – at retfærdiggøre afvisning af kvinders lighed med mænd og pigers lige uddannelsesmuligheder med drenge. Ej heller giver påskønnelsen af de bidrag, som nogle nationer giver til dannelsen af en udfoldende global civilisation støtte til den nedarvede illusion, at andre nationer har lidt eller intet at give til denne bestræbelse.

Så fundamental en nyorientering synes det religiøse lederskab for største delen ikke at kunne bringe. Andre dele af samfundet byder konsekvent menneskehedens enhed velkommen, ikke blot som det uundgåelige næste skridt i civilisationens udvikling, men som en opfyldelse af mindre identiteter af enhver art, som vores slægt bringer til dette kritiske tidspunkt af vor kollektive historie. Alligevel står størstedelen af organiseret religion lammet ved tærskelen til fremtiden fanget i netop de dogmer og krav på privilegeret adgang til sandheden, som har været ansvarlige for at skabe nogle af de bitreste konflikter, som opdeler jordens indbyggere.

Konsekvenserne med hensyn til menneskelig velfærd har været ødelæggende. Det er helt sikkert unødvendigt i detaljer at anføre de rædsler, der hjemsøger ulykkelige befolkninger i dag på grund af udbrud af den fanatisme, der skæmmer religionens navn. Det er heller ikke et nyt fænomen. Tag blot et af mange

eksempler, religionskrigene i Europa i det sekstende århundrede kostede kontinentet livet for nogle og tredive procent af hele dets befolkning. Man må undre sig over, hvad der er blevet langtids høsten af de frø, som blev plantet i den folkelige bevidsthed, af de blinde kræfter af sekterisk dogmatisme, der inspirerede disse konflikter.

Til denne beretning må tilføjes et forræderi mod sindets liv, som mere end noget andet faktum har berøvet religionen den evne, den ifølge sin natur har, til at spille en afgørende rolle i at forme verdens anliggender. Fastlåst i optagetheden af dagsordener der spreder og ødelægger menneskets energi, har religiøse institutioner alt for ofte været hovedaktørerne i at modvirke udforskning af virkeligheden og udøvelsen af de intellektuelle evner, der kendetegner menneskeheden. Fordømmelse af materialisme eller terrorisme har ingen rigtig betydning, når man skal klare den nuværende moralske krise, hvis de ikke begynder at tage oprigtigt fat på den mangel på ansvarlighed, som har efterladt troende masser udsatte og følsomme over for denne indflydelse.

Disse refleksioner, hvor smertefulde de end er, er mindre en anklage mod organiseret religion end en påmindelse om den enestående magt, den repræsenterer. Som vi alle ved, når religion til motivationens rødder. Når den har været tro mod ånden og eksemplet hos de transcendent skikkelser, som gav verden sine store trossystemer, har den i hele befolkninger vakt evnen til at elske, at tilgive, at skabe, at vove stort, at overkomme fordomme, at ofre for det fælles bedste og at disciplinere de dyriske instinkters impulser. Der er ingen tvivl om, at den skelsættende kraft, som civiliserede den menneskelige natur, har været den indflydelse, der er udøvet af disse på hinanden følgende guddommelige manifestationer, helt tilbage fra daggryet for historisk tid.

Denne samme kraft, der har arbejdet med så stor effekt i tidligere tider, forbliver et uudsletteligt træk ved menneskets bevidsthed. Imod alle odds og med meget lidt meningsfuld opmuntring, fortsætter den med at understøtte kampen for utallige millioners overlevelse og oprejser i alle lande helte og helgener, hvis liv er det mest overbevisende forsvar for de principper, der indeholdes i deres respektive trosretningers skrifter. Som civilisationens forløb viser, kan religionen også få stor indflydelse på strukturen i sociale forhold. Faktisk ville det være vanskeligt at tænke på noget fremskridt i civilisationen, der ikke fik sin moralske kraft fra denne stedsevarende kilde. Er det da tænkeligt, at adgang til det kulminerende stadium i den årtusinder lange proces med organiseringen af jorden kan opnås i et åndeligt vakuum? Hvis de fordærvede ideologier, som blev sluppet løs i vor verden gennem det århundrede, der netop er afsluttet, ikke bidrog med andet, viste de endegyldigt, at behovet ikke kan opfyldes ved de alternativer, det ligger i menneskets evne at skabe.

*

Hvad dette indebærer for i dag er opsummeret af Bahá'u'lláh i ord skrevet for mere end hundrede år siden og vidt udbredt i de mellemliggende årtier:

Der kan overhovedet ikke være nogen tvivl om, at verdens folk, uanset fra hvilken race eller religion, får deres inspiration fra én himmelsk kilde og er én Guds undersætter. De forskelle, der er mellem de forordninger, de underkaster sig, bør tilskrives de varierende krav og fordringer i den tidsalder, de blev åbenbaret i. Alle blev de, med undtagelse af nogle få, som er resultatet af menneskeligt fordærv, forordnet af Gud og reflekterer Hans vilje og hensigt. Rejs jer væbnet med troens kraft og ødelæg jeres forfængelige forestillingers guder, som spreder uenighed blandt jer. Klyng jer til det der samler jer og forener jer.

En sådan appel opfordrer ikke til at opgive troen på de fundamentale sandheder i nogen af verdens store trossystemer. Langt fra. Tro har sin egen bydende nødvendighed og er sin egen retfærdiggørelse. Hvad andre tror – eller ikke tror – kan ikke være nogen autoritet for den enkeltes samvittighed, hvis den skal være sit navn værd. Hvad ovennævnte utvetydigt opfordrer til er opgivelse af alle de fordringer om eksklusivitet og endelighed, som ved at sno deres rødder om åndens liv har været den største enkelte faktor i at kvæle impulserne til enhed og i at fremme had og vold.

Det er denne historiske udfordring, som vi tror, religiøse ledere må reagere på, hvis religiøst lederskab skal have nogen mening i det globale samfund, som er opstået af det tyvende århundredes omformende erfaringer. Det er tydeligt, at et voksende antal mennesker er begyndt at erkende, at den sandhed, der ligger til grund for religioner, i det væsentlige er den samme. Denne erkendelse rejser sig ikke fra en løsning af teologisk uenighed, men som en intuitiv bevidsthed født af den stadig udvidende erfaring fra andre og ud fra en gryende accept af den menneskelige families enhed. Ud af forvirringen af religiøse doktriner, ritualer og lovsamlinger arvet fra svundne verdener, kommer en fornemmelse af, at åndeligt liv, ligesom den enhed der er åbenbar i forskellige nationaliteter, racer og kulturer, består af én uindskrænket virkelighed, der er lige tilgængelig for enhver. For at denne diffuse og prøvende opfattelse skal kunne befæstes og effektivt bidrage til at bygge en fredelig verden, må den have helhjertet bekræftelse fra dem, fra hvem brede lag af jordens befolkning, selv i denne sene time, ser efter ledelse.

Der er helt klart store forskelle blandt verdens store religiøse traditioner med hensyn til sociale forordninger og andagtsformer. Med de tusinder af år gennem hvilken på hinanden følgende åbenbaringer af det guddommelige har taget sig af de forskellige behov hos en civilisation, der til stadighed udfolder sig, kan det næppe være anderledes. I virkeligheden synes et naturligt træk ved de fleste store trosretningers skrifter på en eller anden måde at være et udtryk for princippet om religionens evolutionære karakter. Hvad der ikke kan retfærdiggøres moralsk, er den manipulation af kulturel arv, der havde til formål at berige åndelige erfaringer som et middel til at vække fordomme og fremmedgørelse. Sjælens hovedopgave vil altid være at undersøge virkeligheden, at leve i overensstemmelse med sandheder, som

den bliver overbevist om, og at give fuld respekt til de bestræbelser, som andre gør for det samme.

Der kan gøres indvendinger om, at hvis alle religioner skal anerkendes som guddommelige i oprindelse, vil virkningen blive at opmuntre, eller i det mindste lette, konverteringen af mange mennesker fra en religion til en anden. Om dette er sandt eller ikke, er det helt sikkert af perifer betydning, når det ses mod den mulighed, historien endelig har åbnet for dem, der er bevidste om en verden, der overgår denne jordiske – og mod det ansvar som denne bevidsthed pålægger. Hver af de store trosretninger kan påberåbe sig imponerende og troværdige vidnesbyrd om sin virkningsfuldhed i at nære moralsk karakter. Samtidig kan ingen med overbevisning sige, at doktriner heftet på ét særligt trossystem har været enten mere eller mindre produktive med hensyn til at generere bigotteri og overtro end de, der er heftet på et andet. I en integreret verden er det naturligt at reaktionsmønstre og tilhørsforhold vil gennemgå en fortsat proces af skift, og rollen for institutionerne, uanset hvilken slags, må helt sikkert være at overveje, hvordan denne udvikling kan styres på en måde, der fremmer enhed. Garantien, for at resultatet til slut vil være sundt – åndeligt, moralsk og socialt, ligger i den vedvarende tro hos de uhørte masser blandt jordens indbyggere om at universet ikke bliver regeret af menneskelige indfald, men af et elskende og aldrig svigtende Forsyn.

Samtidig med at de barrierer, der adskiller mennesker, smuldrer, er vor tidsalder vidne til opløsningen af den en gang så uovervindelige mur, som fortiden mente for altid ville adskille himlens fra jordens liv. Skrifterne i alle religioner har altid lært den troende i tjeneste for andre at se ikke blot en moralsk pligt, men en vej til sjælens egen adgang til Gud. I dag giver samfundets progressive restrukturering denne kendte læresætning nye dimensioner af mening. Efterhånden som det ældgamle løfte om en verden animeret af principper om retfærdighed får karakter af et realistisk mål, vil det at møde såvel sjælens som samfundets behov i stadig højere grad ses som gensidige aspekter af et modent åndeligt liv.

Hvis religiøst lederskab skal rejse sig og tage udfordringen op, som denne sidste opfattelse repræsenterer, må denne reaktion begynde med at anerkende, at religion og videnskab er to uundværlige videnssystemer, ved hvilke bevidsthedens muligheder udvikler sig. Langt fra at være i konflikt med hinanden er disse fundamentale former for sindets udforskning af virkeligheden gensidigt afhængige og har været mest produktive i de sjældne men lykkelige perioder i historien, hvor deres komplementære karakter er blevet anerkendt, og de har været i stand til at arbejde sammen. Den indsigt og de færdigheder, som kommer af videnskabelig fremgang, må altid se efter vejledning i åndelig og moralsk forpligtelse for at sikre deres behørig anvendelse; religiøse overbevisninger, uanset hvor elskede de er, må villigt og taknemmeligt underkaste sig saglig prøvning med videnskabelige metoder.

Endelig kommer vi til et spørgsmål, som vi nærmer os med en vis frygtsomhed, da det mere direkte berører samvittigheden. Blandt de mange fristelser, som verden frembyder, er den prøvelse, som ikke overraskende har optaget religiøse ledere, nemlig udøvelsen af magt i trosspørgsmål. Ingen, som har

givet mange år til oprigtig meditation og studium af skrifterne fra den ene eller den anden af de store religioner, har brug for yderligere påmindelser om den ofte gentagne indlysende sandhed om magtens potentiale for korrupktion, og at dette potentiale øges, efterhånden som denne magt vokser. De uproklarede indre sejre, som i den henseende er vundet af utallige gejstlige i alle tidsaldre har uden tvivl været én af hovedkilderne til organiseret religions skabende styrke og må rangere som et af dens højeste udmærkelser. På samme måde har overgivelse til verdslig magts og fordels tillokkelse hos andre religiøse ledere opdyrket en frodig mark for kynisme, korrupktion og fortvivlelse hos dem, der observerer det. Betydningen for religiøs lederskabsevne til at opfylde dets sociale ansvar på dette tidspunkt i historien behøver ingen uddybning.

*

Fordi den er optaget af forædlingen af karakteren og harmoniseringen af forbindelser, har religion ned gennem historien tjent som den ultimative myndighed til at give livet mening. I enhver tidsalder har den dyrket det gode, irttesat det der var forkert og for alle, der var villige til at se, holdt op en vision af muligheder op, som endnu ikke var realiseret. Fra dens råd har den rationelle sjæl fået opmuntring til at overkomme de begrænsninger, som verden har sat, og realisere sine muligheder. Som navnet indebærer har religion samtidig været den hovedkraft, som binder forskellige mennesker sammen i stadig større og mere komplicerede samfund, gennem hvilke de individuelle evner, der således bliver frigjort, kan finde udtryk. Den store fordel ved nutiden er det perspektiv, der gør det muligt for hele menneskeslægten at se denne civiliserende proces som et enkelt fænomen, vor verdens evigt gentagne møder med Guds verden.

Inspireret af dette perspektiv har bahá'í-samfundet givet energisk støtte til mellemreligiøse aktiviteter fra deres begyndelse. Udover de højt skattede forbindelser, som disse aktiviteter skaber, ser bahá'ierne i de forskellige religioners kamp for at drage nærmere sammen en reaktion på den guddommelige vilje om en menneskeslægt der er ved at gå ind i sin kollektive modenhedsalder. Medlemmerne i vort samfund vil fortsætte med at hjælpe på enhver måde, vi kan. Vi skylder imidlertid vore partnere i denne fælles bestræbelse klart at udtale vor overbevisning om, at den mellemreligiøse diskurs, hvis den meningsfyldt skal bidrage til at hele de sygdomme, der plager en desperat menneskehed nu ærligt og uden yderligere undvigelse må forholde sig til betydningen af den alt overskyggende sandhed, som fødte bevægelsen: at Gud er én, og at religionen, udover alle forskelle i kulturelt udtryk og menneskelig fortolkning, ligeledes er én.

Med hver dag der går vokser faren for, at den tiltagende ild af religiøse fordomme vil antænde en verdensomfattende brand, hvis konsekvenser er uoverskuelige. Denne fare kan regeringer ikke uden hjælp få bugt med. Vi må heller ikke føre os selv bag lyset og tro, at appeller om gensidig tolerance alene kan håbe på at udslette det fjendskab, der påberåber sig at besidde guddommelig godkendelse. Krisen kalder religiøst lederskab til et brud med fortiden ligeså afgørende, som dem der åbnede vej for samfundet til at tage fat på de ligeså

fortærende fordomme om race, køn og nation. Enhver retfærdiggørelse der er for at udøve indflydelse i samvittighedssager, ligger i at tjene menneskehedens velfærd. Ved dette det største vendepunkt i civilisationens historie kunne kravene om en sådan tjeneste ikke være mere klar. "Menneskehedens velfærd, dens fred og tryghed er alt sammen uopnåeligt, medmindre og førend dens enhed er solidt etableret."

DET UNIVERSELLE RETFÆRDIGHEDENS HUS